

ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ AĞLARI İHTİYAÇ TESPİT ANKET ANALİZİ

Eskişehir Sanayi Odası (ESO)’nun vizyonu, Eskişehir sanayisinin katma değeri yüksek ürünler üretmesini sağlayarak ihracat ve ihracatçı firma sayısını artırmak, sanayinin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü temin edecek çalışmalar yapmak, Ar-Ge faaliyetlerine önem veren inovasyona dayalı bir il sanayisinin oluşmasını sağlamaktır. Ayrıca Eskişehir’in ekonomik potansiyelinin belirlenmesi, mevcut durumun ortaya konması ve ihtiyaçların tespit edilmesi de bu vizyonun sürdürülebilirliği için son derece önemli olarak değerlendirilmektedir.

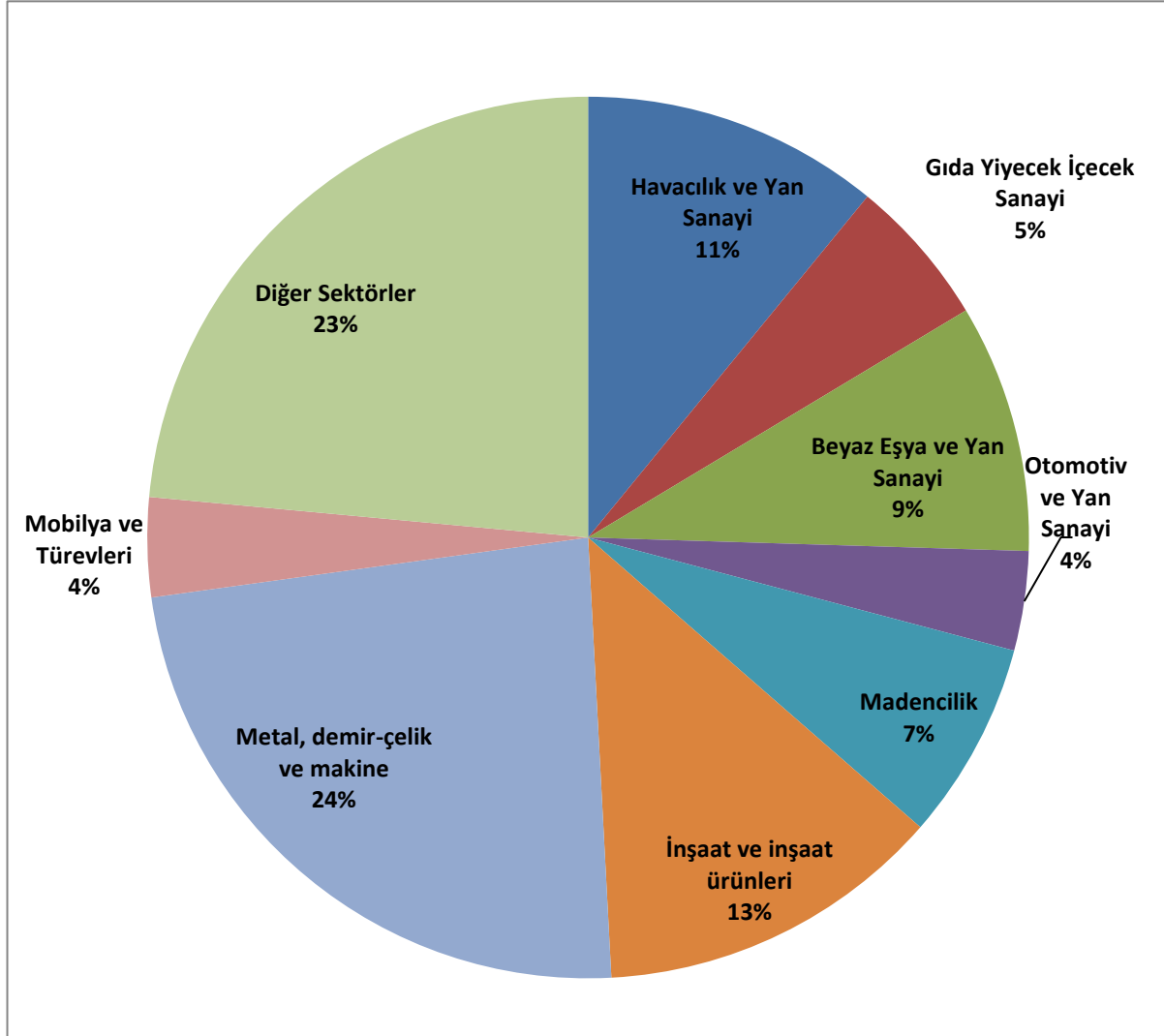
Bu anlayışla hareket eden Odamız, Türkiye-AB İş Diyalogu Geliştirme Programı altında yürüttüğü ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Develop SMEs and Clusters by International Networking” başlıklı proje dahilinde bir İhtiyaç Analizi çalışması gerçekleştirmiştir. Yapılan bu çalışma ile Eskişehir sanayisinin ve ESO üyelerinin başta uluslararasılaşma ve küresel iş ağlarına ulaşım alanlarındaki sorunları ve çözüm önerileri belirlenmiştir.

Sorunlarının en doğru şekilde tespit edilmesi ve bu doğrultuda çözümler geliştirilmesi amacıyla proje kabulüyle birlikte Nisan - Mayıs 2019 döneminde ESO üyesi firmalar üzerinde bir anket çalışması yürütülmüştür. Söz konusu ihtiyaç analizi çalışmasına Eskişehir Sanayi Odası üyesi 56 firma yanıt vermiştir. Proje ortağı olan Sivas Ticaret ve Sanayi Odası üyesi olan 19 firmadan da ayrıca geri dönüş sağlanmıştır. Çok kapsamlı bir şekilde, özellikle imalat sanayi alanında faaliyet gösteren işletmelerin uluslararası ağlara erişim ve bu ağlardan faydalanma noktasındaki mevcut durumlarını, ihtiyaç ve taleplerini ortaya koyan bu çalışma ile projenin devam eden faaliyetlerine önemli bir kaynak oluşturulmuştur.

Gerçekleştirdiğimiz Arama Çalıştayları, anketler ve diğer ilgili kurumlarla yaptığımız kapsamlı toplantılar neticesinde özellikle Havacılık ve Raylı Sistemler sektörlerinde faaliyet gösteren üretici firmalarımızın sorunlarına ve yine onlar tarafından üretilen çözüm önerilerine ilişkin hazırladığımız rapor aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

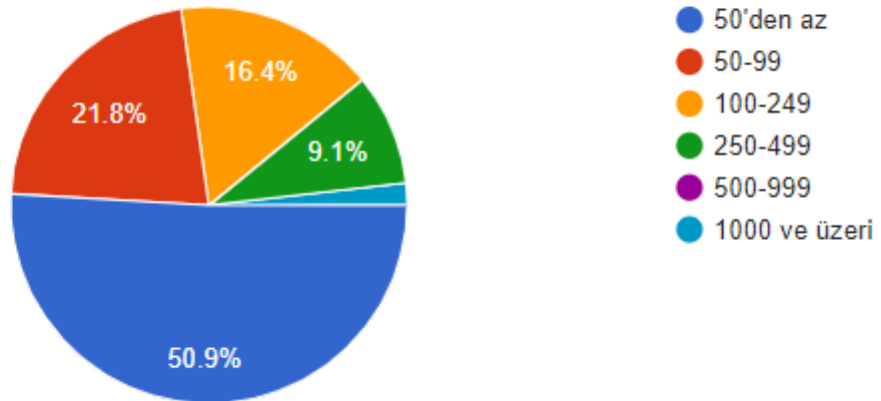
Eskişehir Sanayi Odası, sanayinin ihtiyaçlarının tespiti ve giderilmesi konusundaki çalışmalarına sizlerin de destekleriyle devam edecektir.

Faaliyette bulunduğunuz ana sektörü tek bir seçeneği işaretleyerek belirtiniz

Firmanızda yaklaşık olarak kaç kişi çalışmaktadır?

55 responses

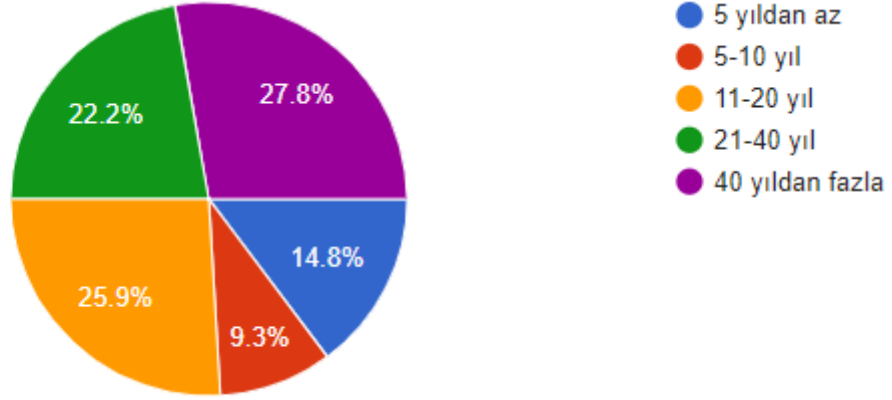

This project is funded by the European Union

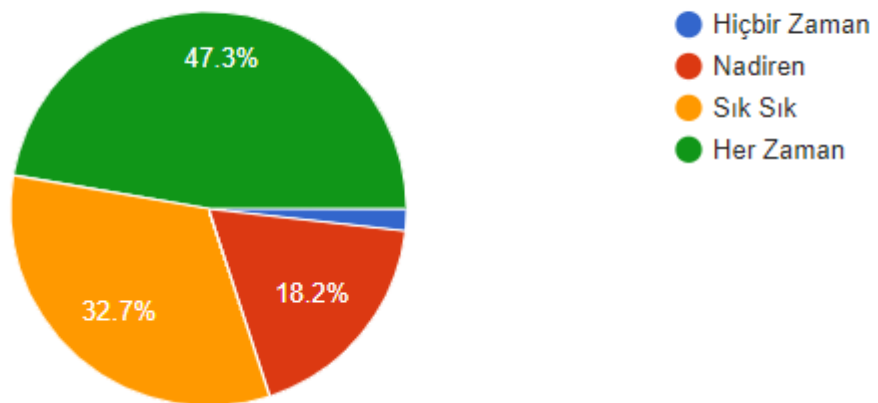
Firmanız kaç yıldır faaliyet göstermektedir?

54 responses

Yerli müşteriler ile kurulan bağlantılar

55 responses

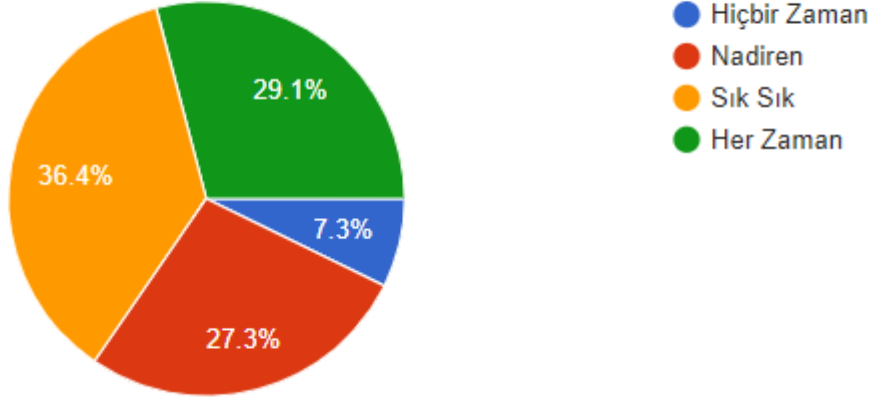

This project is funded by the European Union

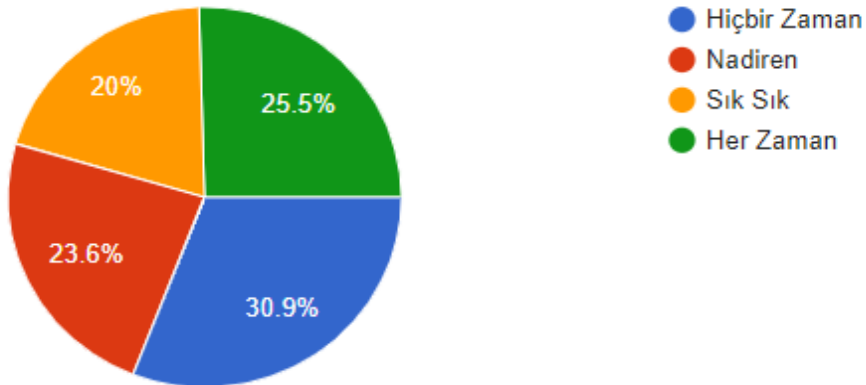
Yabancı müşteriler ile kurulan bağlantılar

55 responses

Yurt içindeki iş ortakları(ortaklık kurulan firmalar) ile kurulan bağlantılar

55 responses

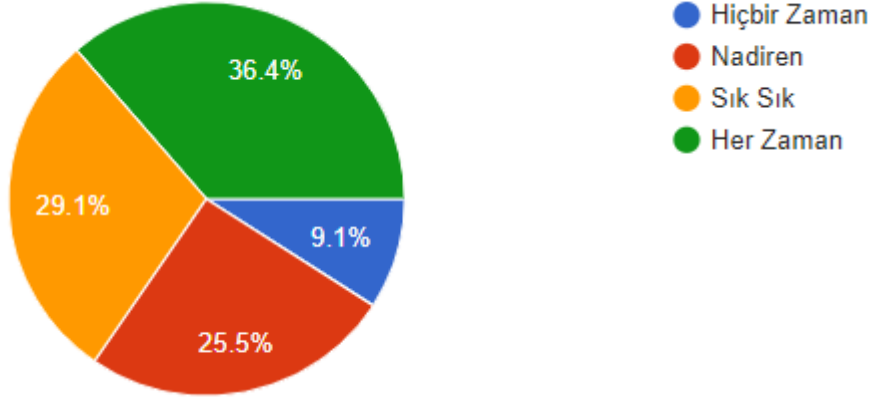

This project is funded by the European Union

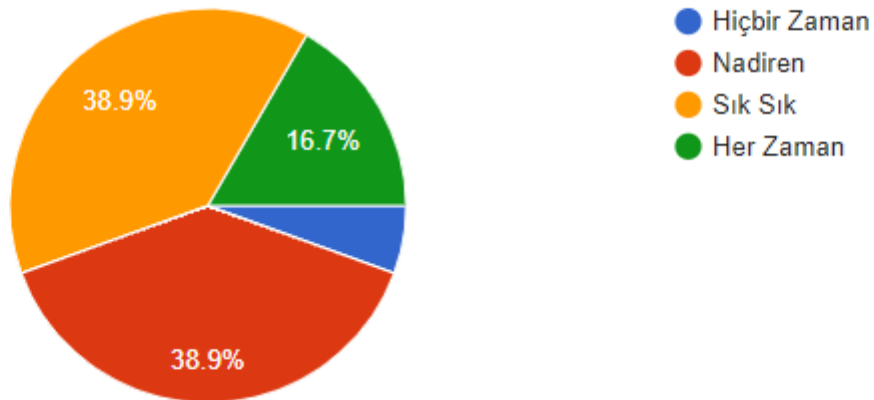
Çözüm ortakları (Nakliye firmaları, dış ticaret firmaları, gümrük müşavirleri gibi) ile kurulan bağlantılar

55 responses

Yerli kamu kurumları (TİM, İTKİB, KOSGEB ve Bakanlıklar gibi) ile kurulan bağlantılar

54 responses

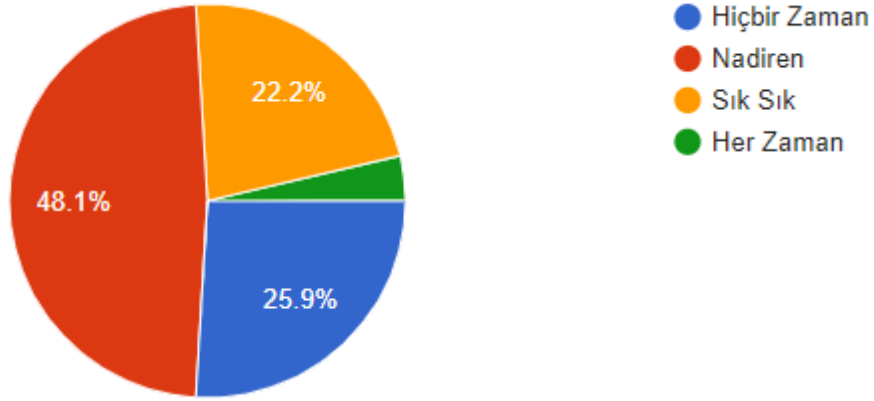

This project is funded by the European Union

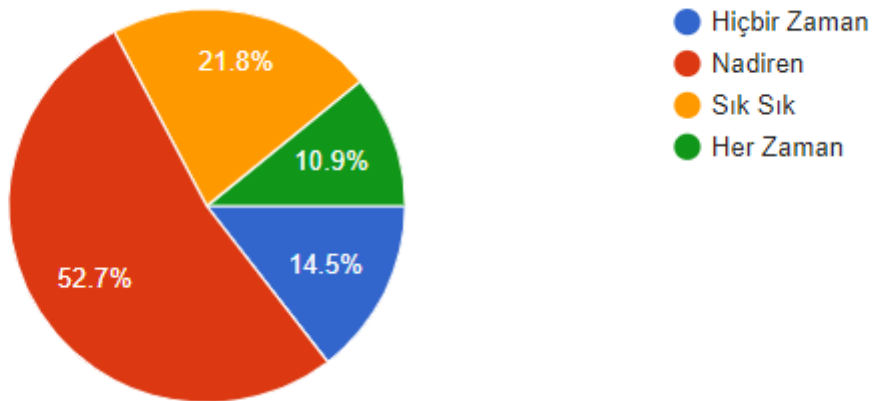
Yabancı kamu kurumları (Ticari ataşelikler, Bakanlıklar, Sanayi ve Ticari Birlikler vb.) ile kurulan bağlantılar

54 responses

AR-GE merkezleri (üniversiteler, teknoparklar, danışmanlık firmaları vb.) ile kurulan bağlantılar

55 responses

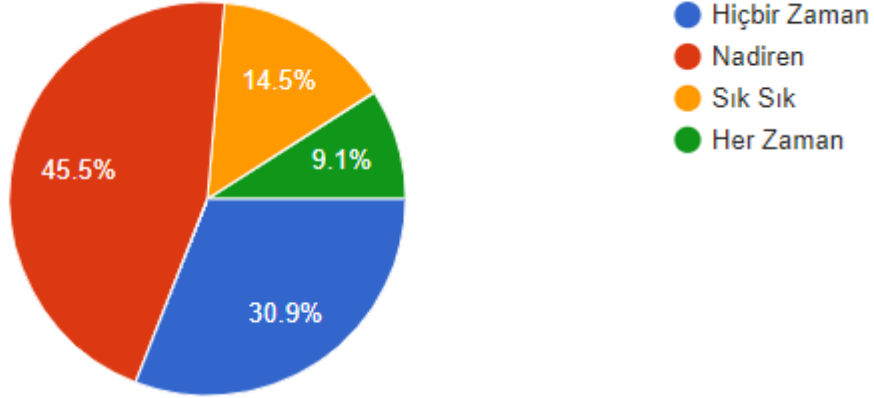

This project is funded by the European Union

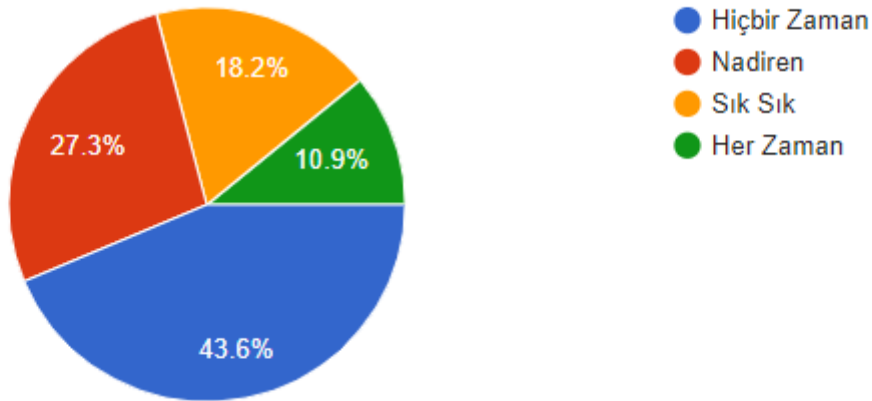
Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları (etnik bağlar) ile kurulan bağlantılar

55 responses

Sanal platformlar, e-ticaret siteleri (Tradekey, Alibaba vb.) aracılığıyla kurulan bağlantılar

55 responses

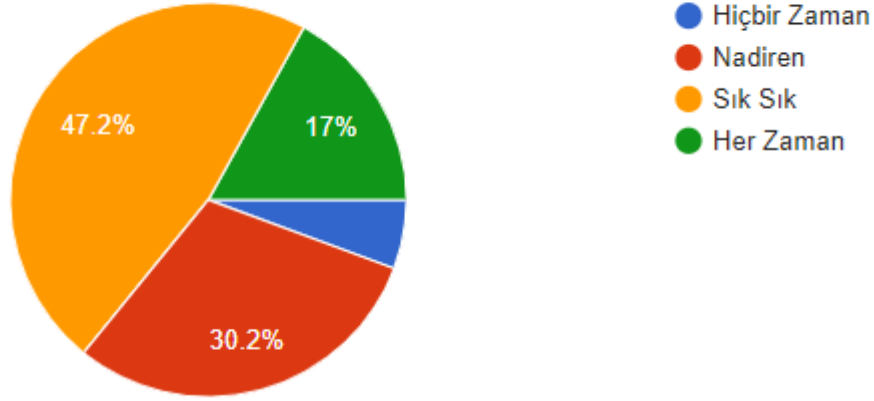

This project is funded by the European Union

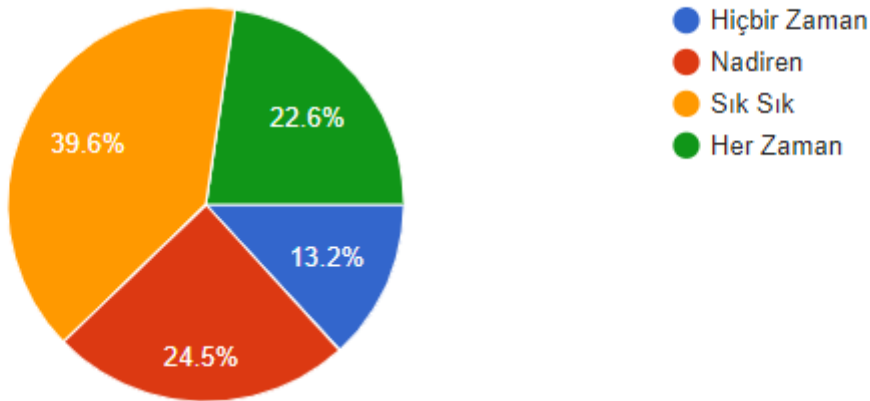
Firmanızdaki karar vericilerin iş bağlantıları (örn. daha önceki işlerinden edindikleri bağlantılar, profesyonel yöneticiler ve uzman kişilerle kurdukları şahsi bağlantılar)

53 responses

Firmanızdaki karar vericilerin sosyal bağlantıları (örn. arkadaşları, aile üyeleri ve akrabaları aracılığıyla kurdukları şahsi bağlantılar)

53 responses

Firmamız iş ağı bağlantılarını, stratejik hedefleriyle uyumlu bir şekilde planlar

54 responses

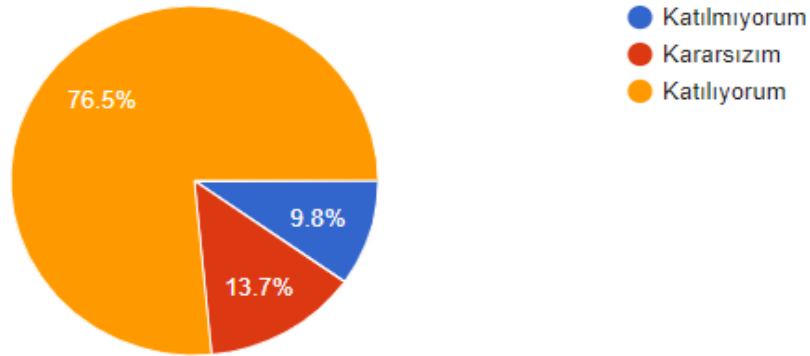

This project is funded by the European Union

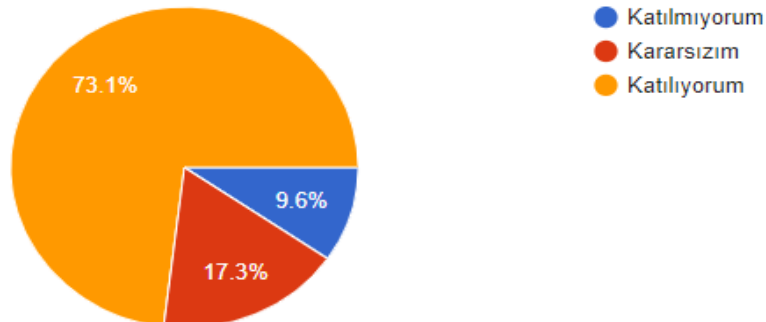
Firmamız iş ağı bağlantılarını, stratejik hedefleriyle uyumlu bir şekilde planlar

51 responses

Firmamız düzenli olarak iş ağı bağlantılarını stratejik hedeflerine sağladıkları katkıya göre değerlendirir ve önceliklendirir

52 responses

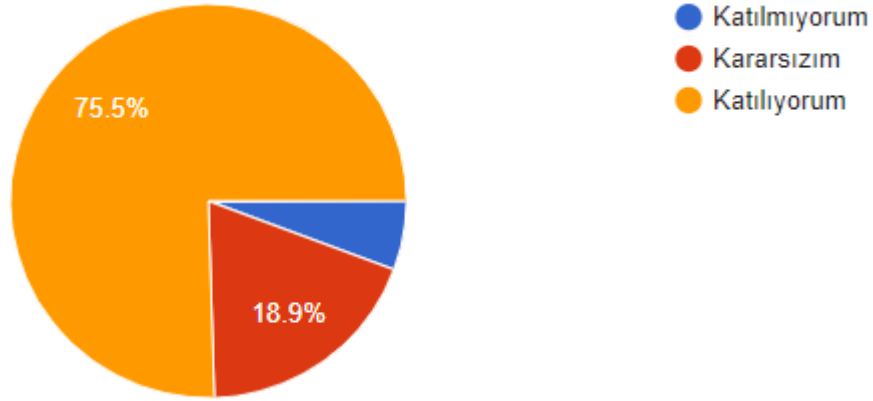

This project is funded by the European Union

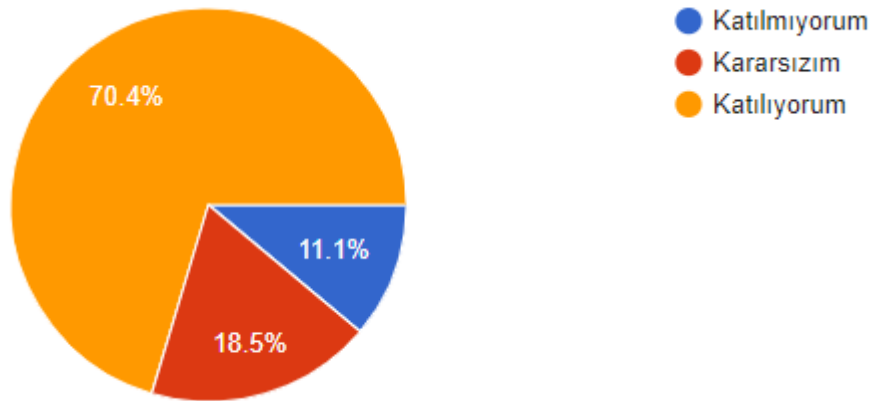
Firmamız faaliyetlerini ve etkinliğini iş yaptığı (ilişki içinde olduğu) firmalar ile düzenli olarak kıyaslar

53 responses

Firmamız "iş ağı bağlantısı oluşturma" yaklaşımlarını düzenli olarak stratejik hedefleriyle uyumlu olacak şekilde gözden geçirir ve iyileştirir

54 responses

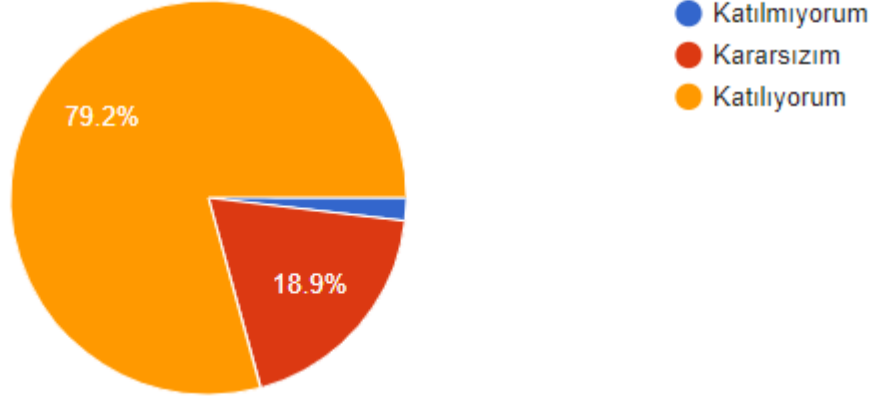

This project is funded by the European Union

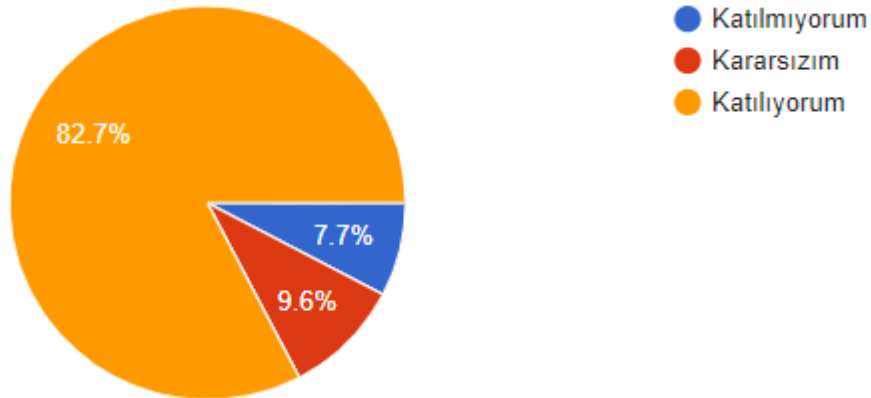
Firmamız stratejik hedefleriyle uyumlu olan iş ilişkilerini korumak ve güçlendirmek için kaynak (zaman, para vb.) ayırır

53 responses

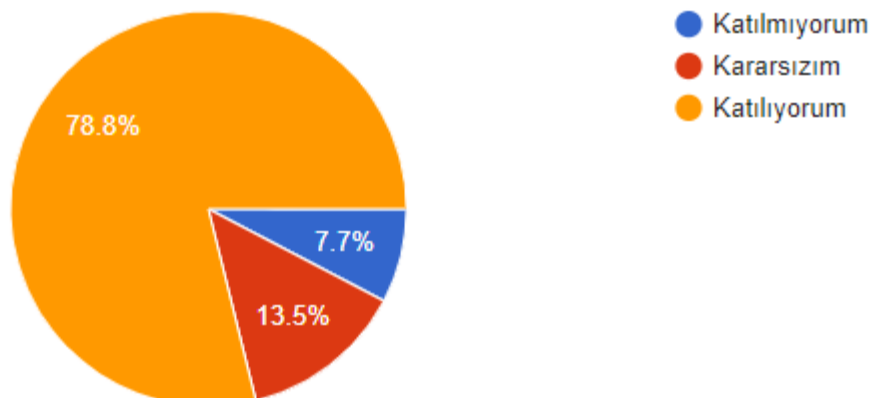
Firmamız pazara yeni ürün/hizmet sunmada rakiplerinden daha hızlı davranmayı hedefler

52 responses

Firmamız her konuda rakiplerinden önce davranmak için çalışır.

52 responses

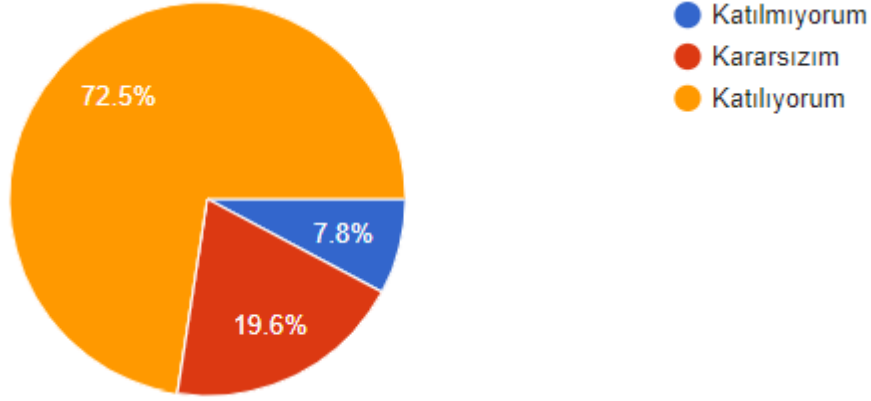

This project is funded by the European Union

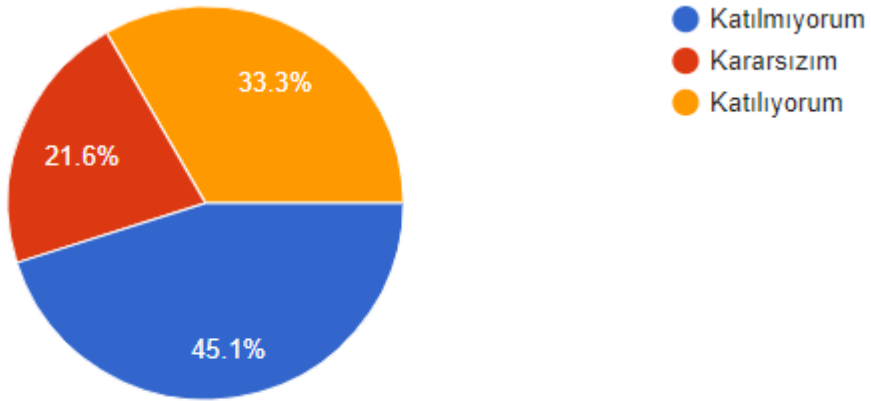
Firmamız stratejik hamlelerini yaparken pasif veya reaktif değil, aksine öncü ve aktiftir

51 responses

Firmamız yüksek riskli projelere/yatırımlara girişmekten kaçınmaz

51 responses

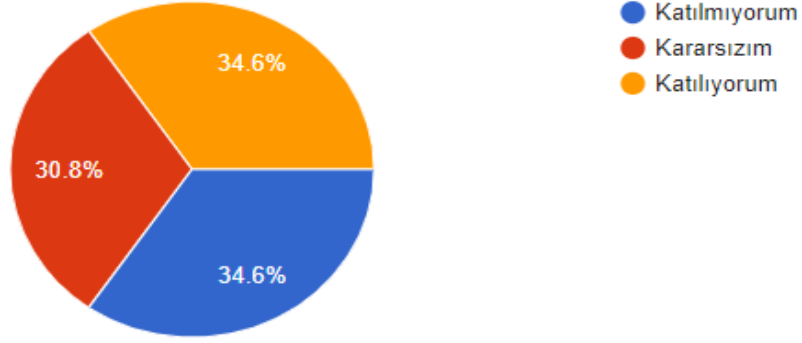

This project is funded by the European Union

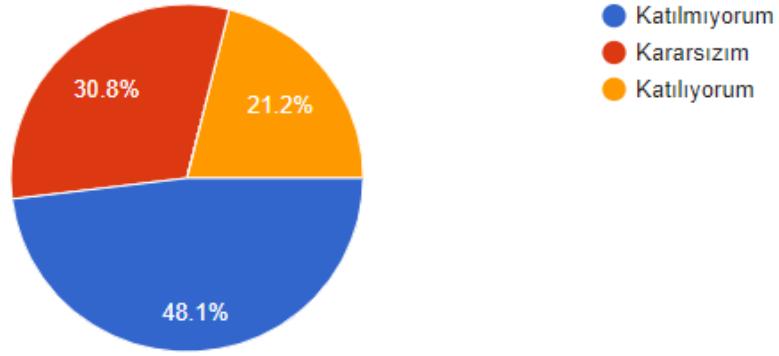
Firmamızda risk alma, olumlu bir girişim ve davranış olarak görülür

52 responses

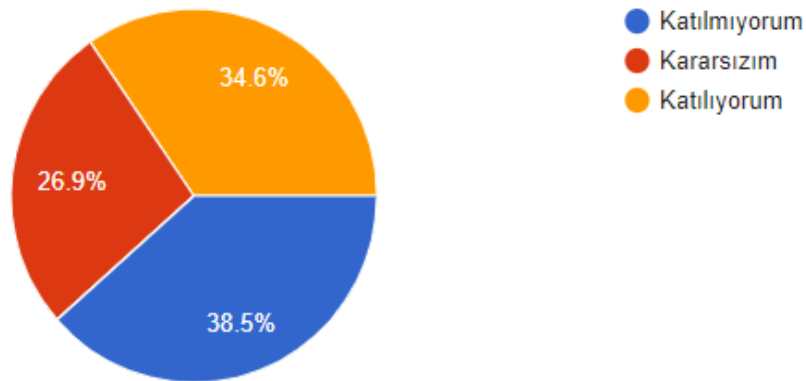
Firmamızda çalışanların çoğu risk almaya yatkındır

52 responses

Firmamızın rakiplerine kıyasla risk alma eğilimi daha yüksektir

52 responses

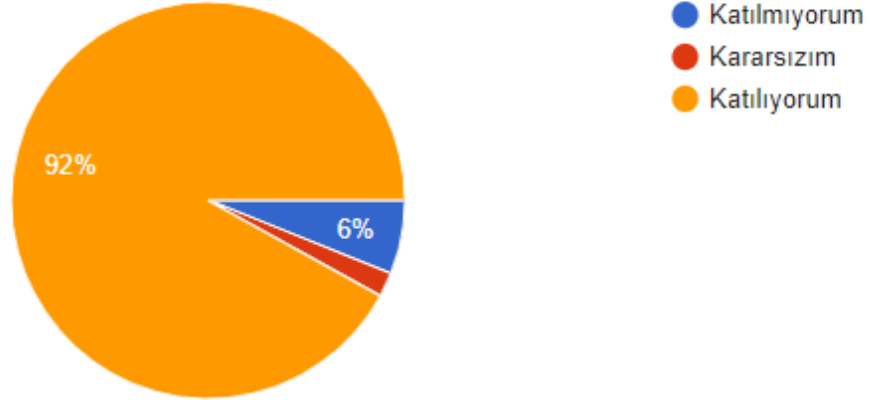

This project is funded by the European Union

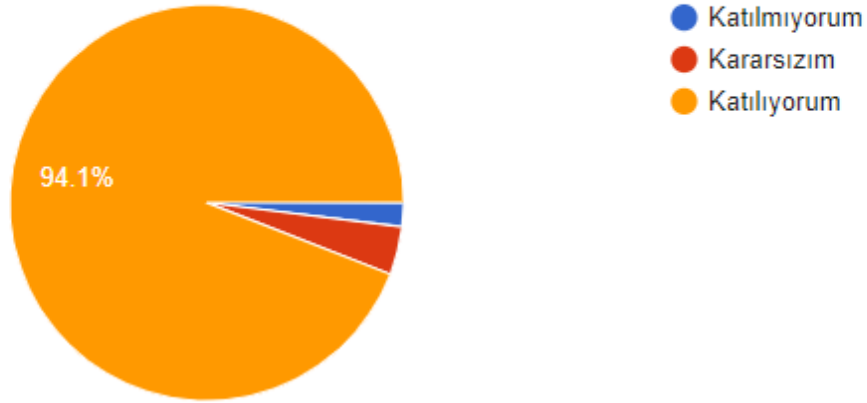
Firmamız işleri daha iyi yapabilmek için yeni yollar arar

50 responses

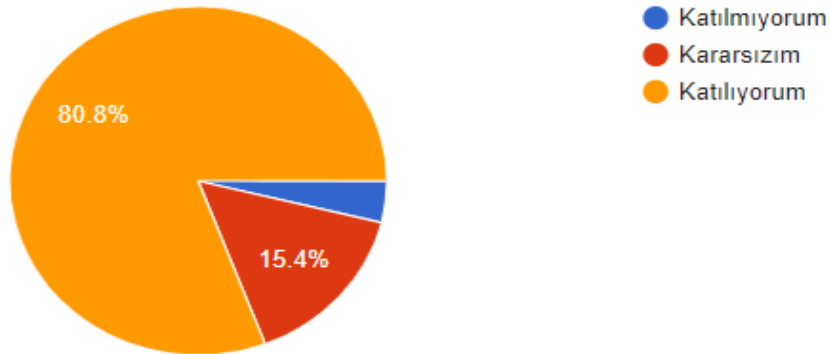
Firmamız yeni fikirleri hayata geçirmeye çalışır

51 responses

Firmamız yeni ürün ve hizmet geliştirme konusuna çok önem verir

52 responses

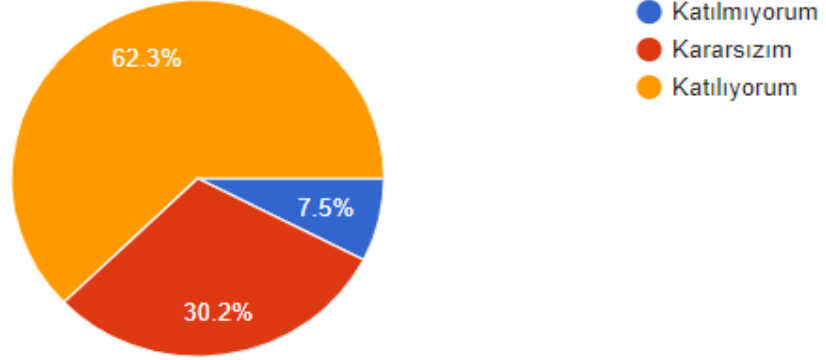

This project is funded by the European Union

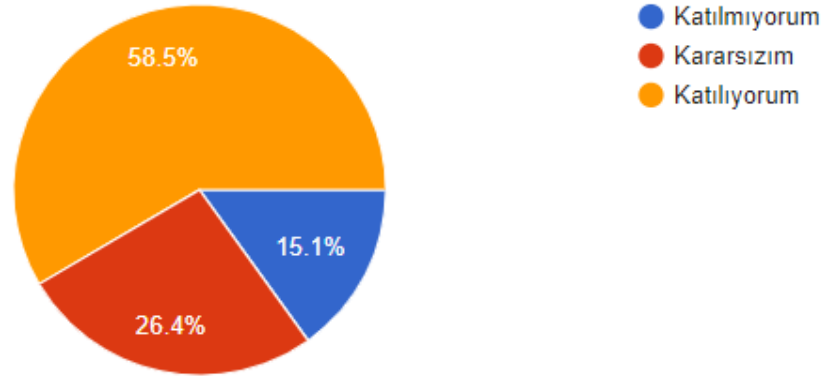
Firmamız iş ağı ilişkilerini yönetebilecek uzmanlığa sahiptir

53 responses

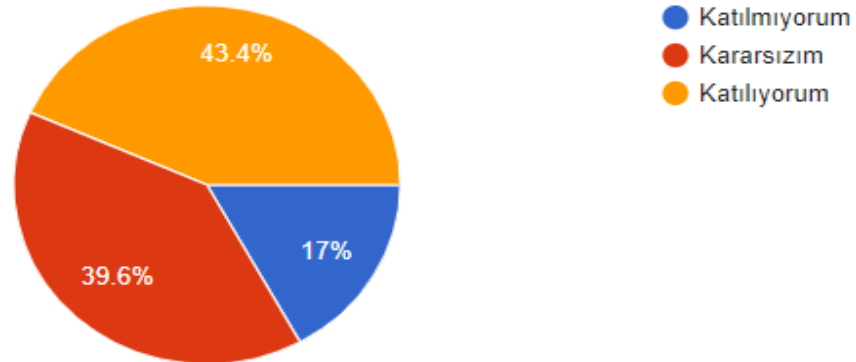
Firmamız yabancı pazarları takip edebilecek sektör bilgisine sahiptir

53 responses

Firmamız yabancı pazar potansiyelini değerlendirebilecek gerekli yönetim uzmanlığına sahiptir

53 responses

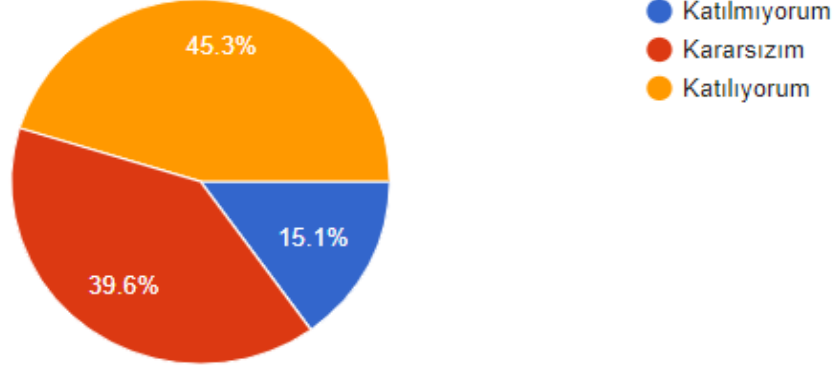

This project is funded by the European Union

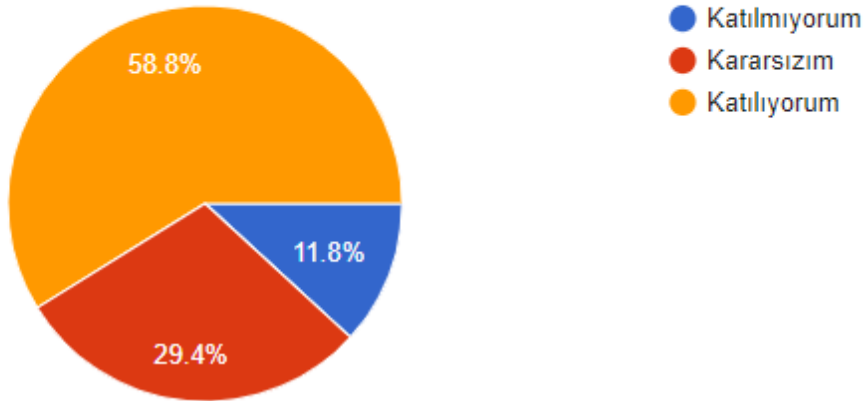
Firmamız yabancı pazar potansiyelini değerlendirebilecek gerekli teknik uzmanlığa sahiptir

53 responses

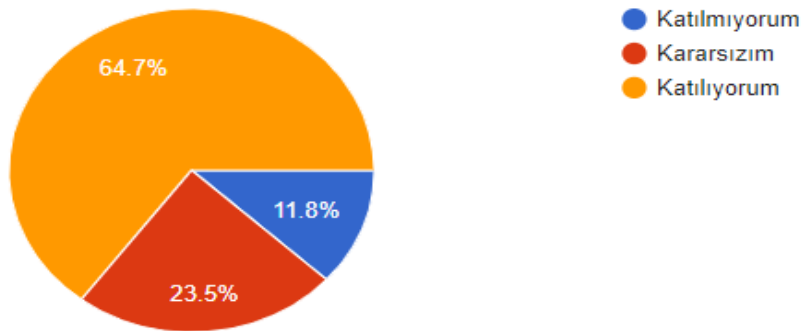
Firmamız yeni pazarlarda iş yapabilecek uluslararası tecrübeye sahiptir

51 responses

Firmamız diğer firmalarla iş yapabilecek uluslararası tecrübeye sahiptir

51 responses

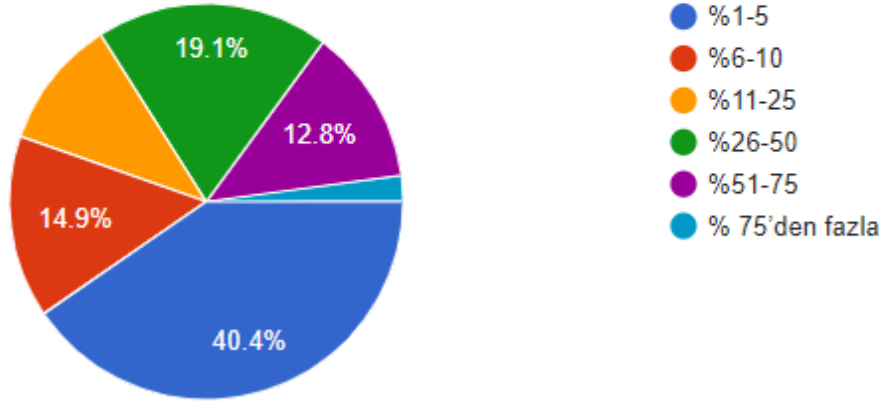

This project is funded by the European Union

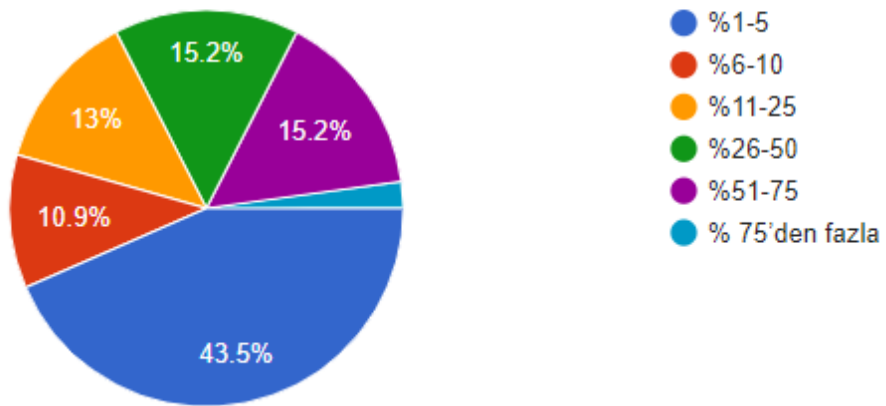
Lütfen firmanızın yurtdışı pazarlardan elde ettiği satışların toplam satışlarınız içindeki yüzdesini belirtiniz.

47 responses

Lütfen firmanızın yurtdışı pazarlardan elde ettiği karın toplam karınız içindeki yüzdesini belirtiniz.

46 responses

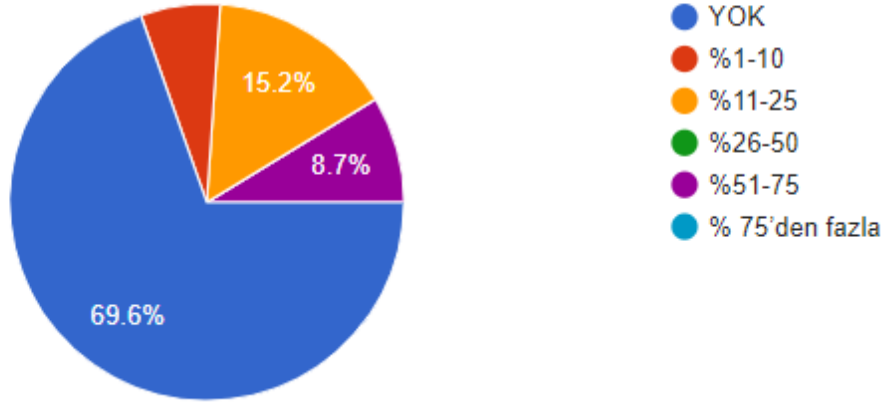

This project is funded by the European Union

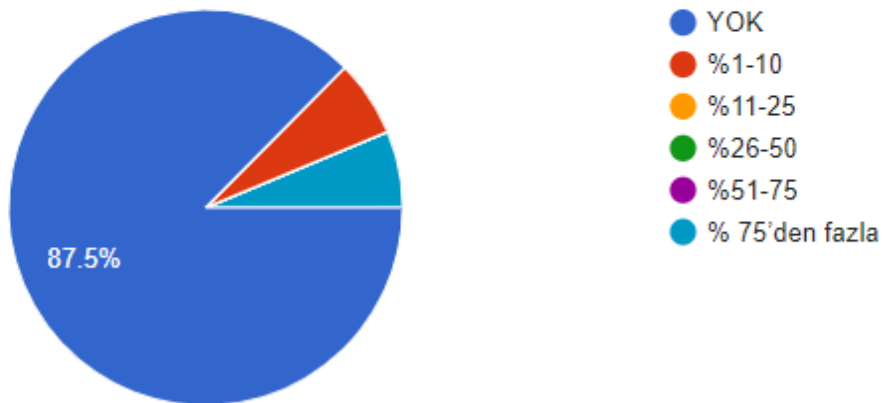
Lütfen firmanızın yurtdışı pazarlardaki varlıklarının toplam varlıklarınız içindeki yüzdesini belirtiniz.

46 responses

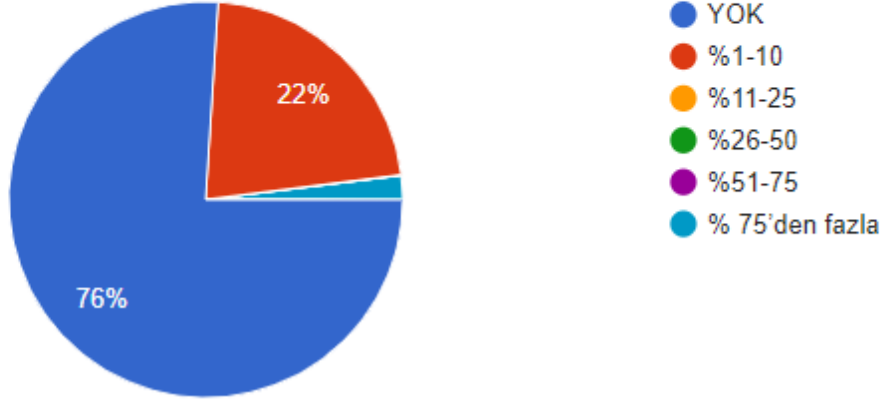
Lütfen –varsa– firmanızın yabancı ortaklarının toplam mülkiyet içindeki hisse yüzdesini belirtiniz.

48 responses

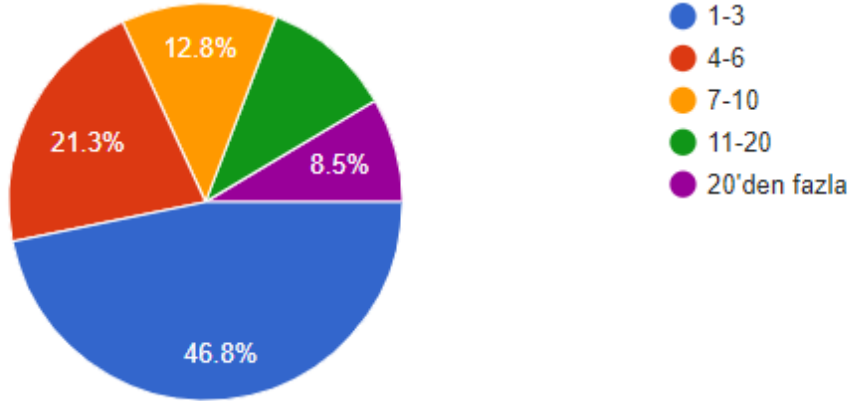
Lütfen firmanızın yabancı uyruklu çalışanlarınızın toplam çalışanlar içindeki yüzdesini belirtiniz

50 responses

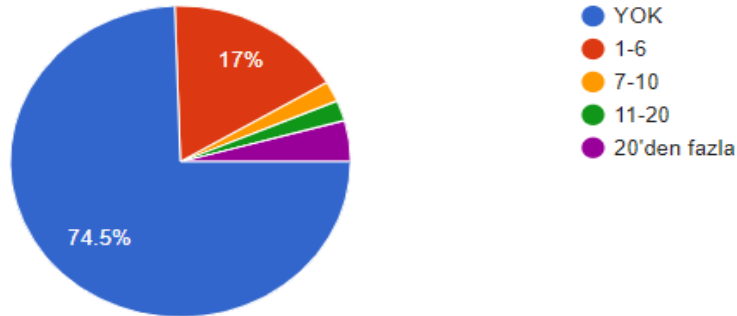
Lütfen firmanızın faaliyette bulunduğu ülke sayısını belirtiniz.

47 responses

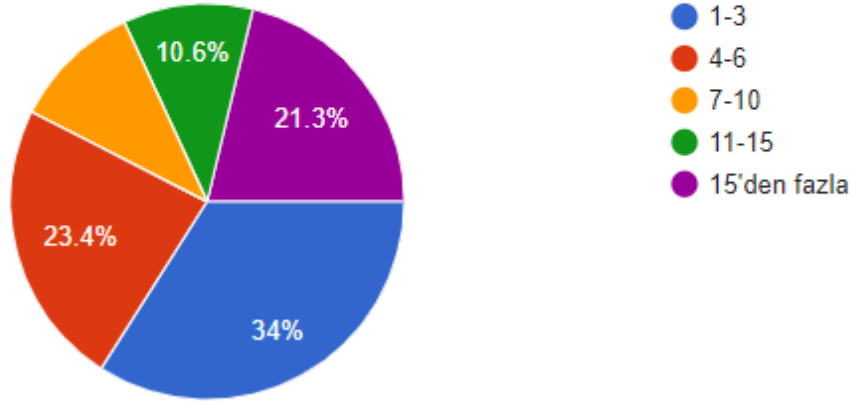
Lütfen firmanızın yatırım yaptığı ülke sayısını belirtiniz.

47 responses

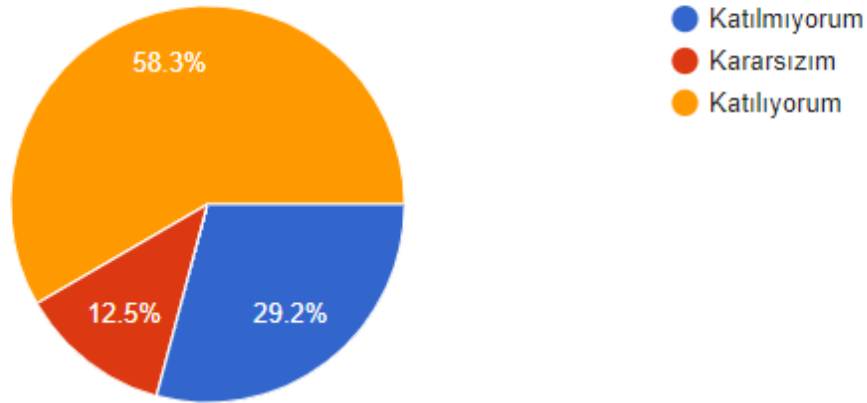
Lütfen firmanızın kaç yıldır uluslararası faaliyetlerde bulunduğunu belirtiniz.

47 responses

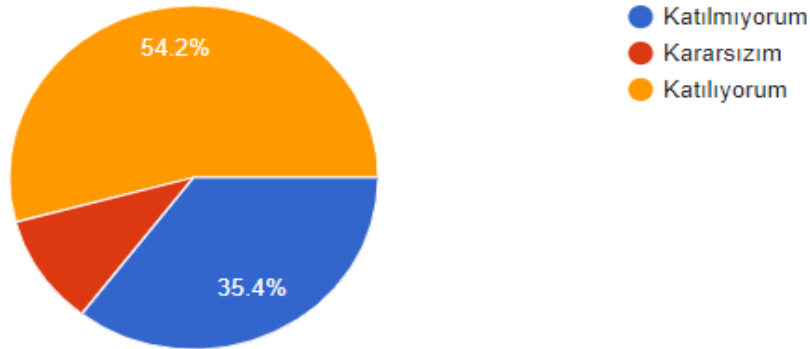
Mevcut yurt dışı pazarlarımızda büyüme olmuştur

48 responses

Yeni yurt dışı pazarlara açılmalar artmıştır

48 responses

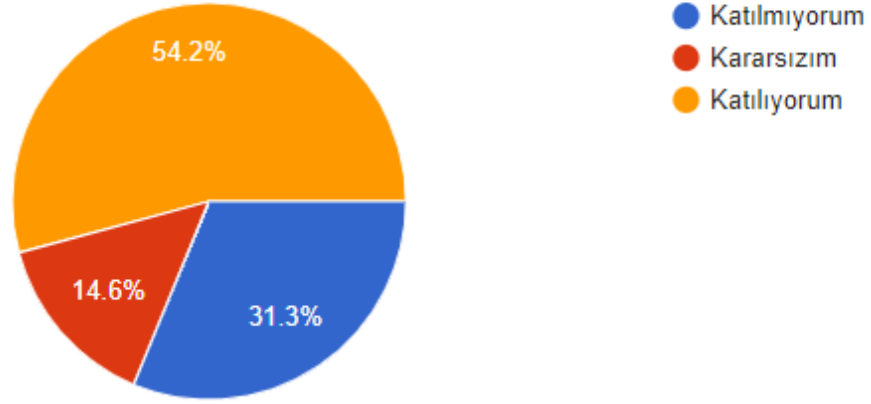

This project is funded by the European Union

TURKCVU.EU

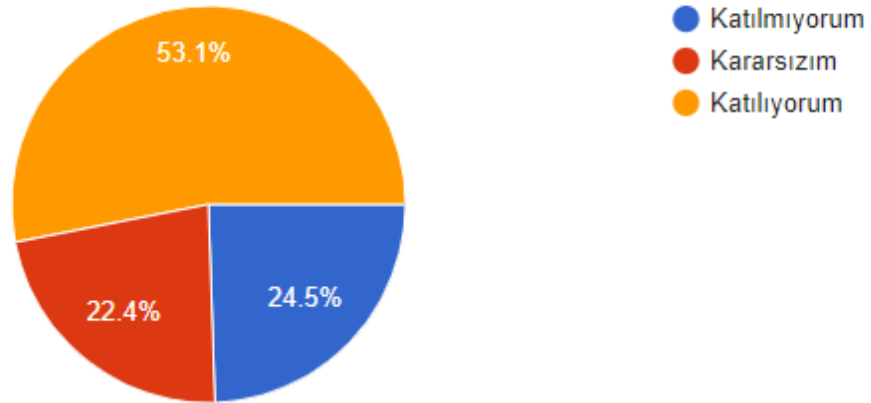
Yurt dışı büyümeden kaynaklanan karlılığımız artmıştır

48 responses

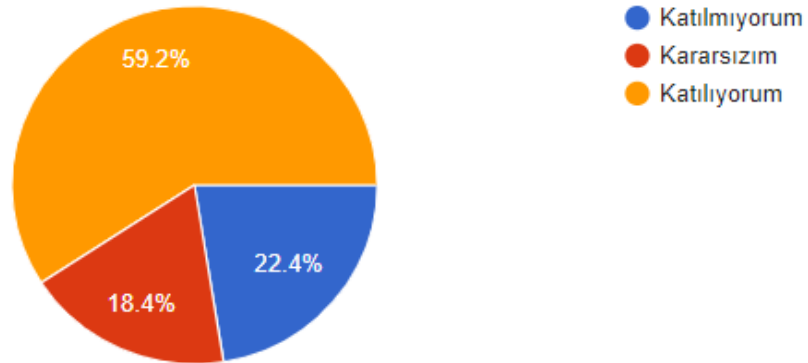
Mevcut yurt dış pazarlarda yeni müşterilerin sayısı artmıştır

49 responses

Mevcut müşterilere yönelik satışlarda artış olmuştur

49 responses

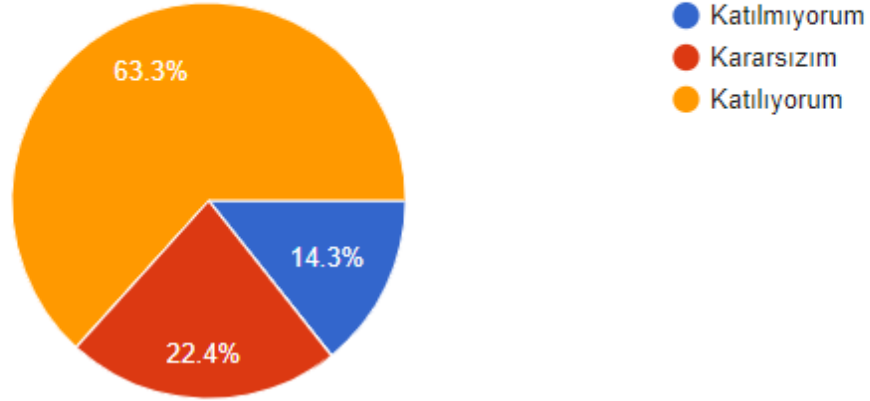

This project is funded by the European Union

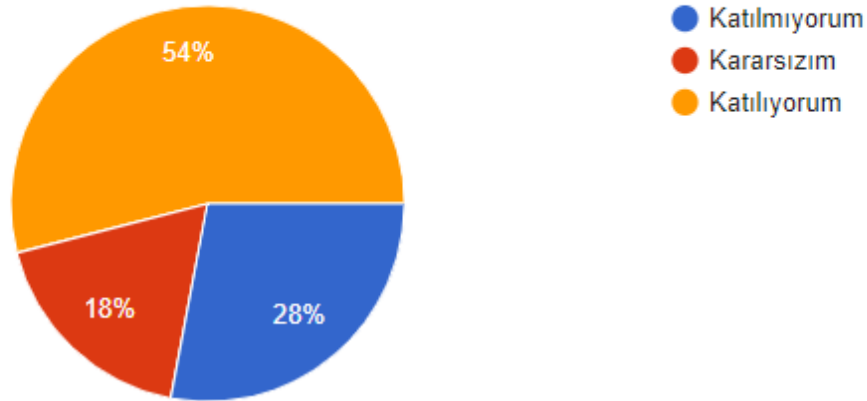
Yabancı müşteri memnuniyetinde artış olmuştur

49 responses

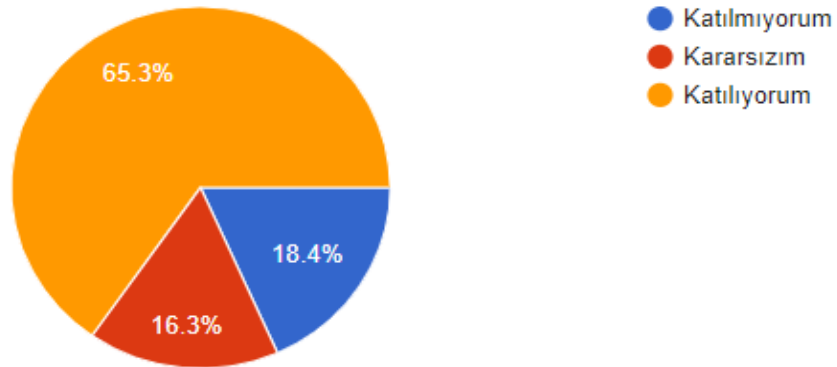
Firmamızın yurt dışı pazarlarındaki rekabet gücü artmıştır

50 responses

Toplam aktif karlılığında (kar/toplam varlıklar) artış olmuştur

49 responses

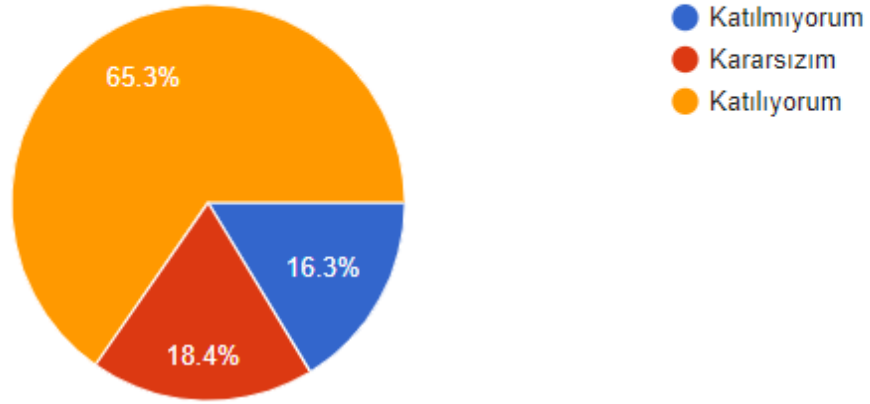

This project is funded by the European Union

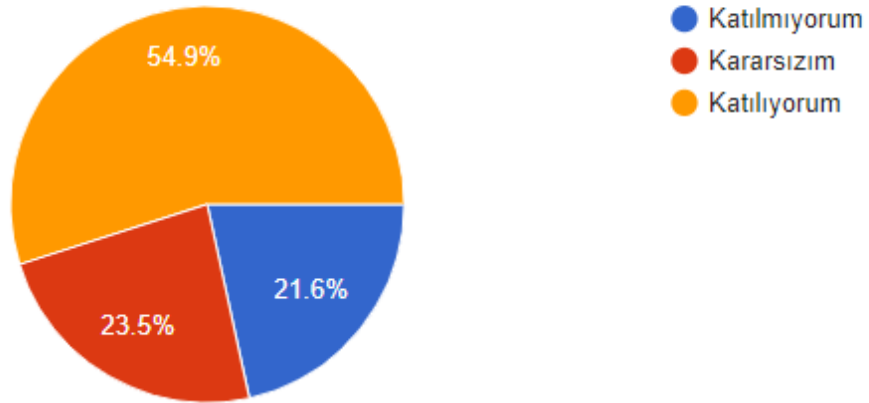
Toplam ciro karlılığında (kar/toplam satışlar) artış olmuştur

49 responses

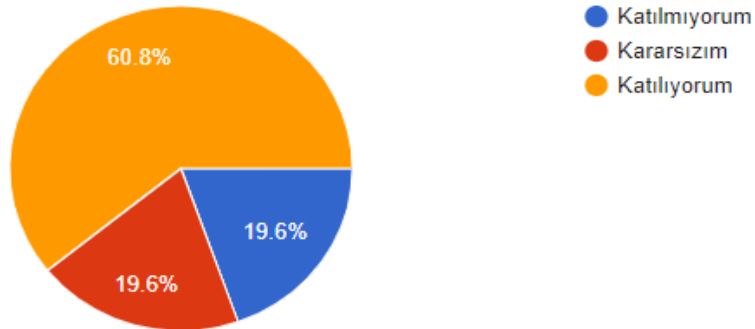
Toplam yatırım karlılığında (kar/toplam yatırımlar) artış olmuştur

51 responses

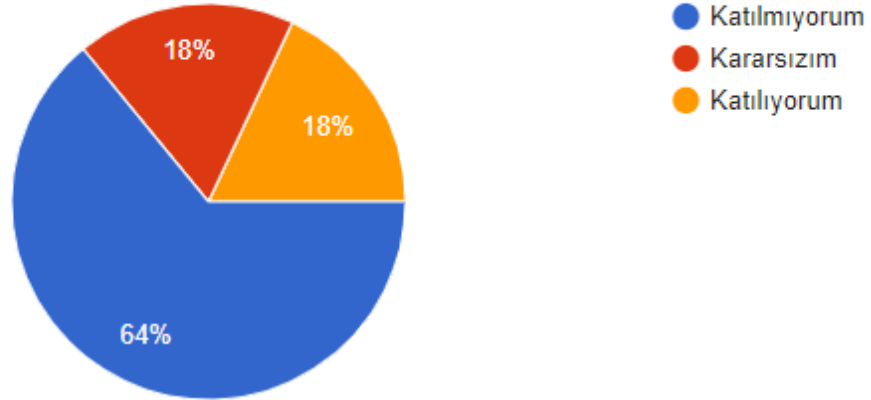
Karlarda genel bir artış olmuştur

51 responses

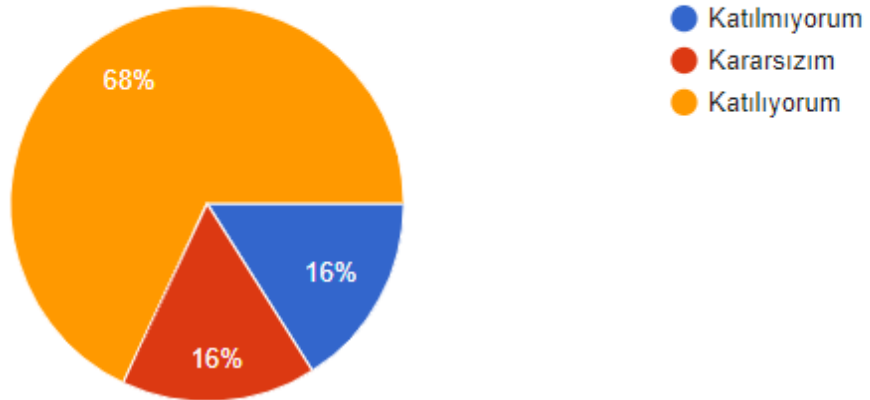
Genel maliyetlerde azalma olmuştur

50 responses

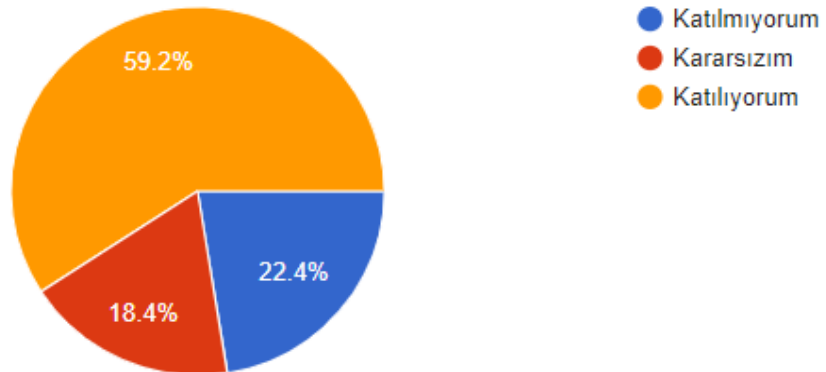
Toplam satışlarda artış olmuştur

50 responses

Pazar payında artış olmuştur

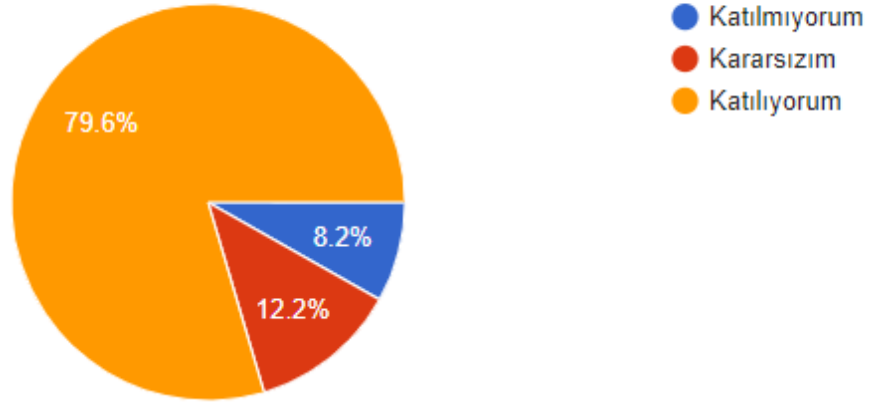
49 responses

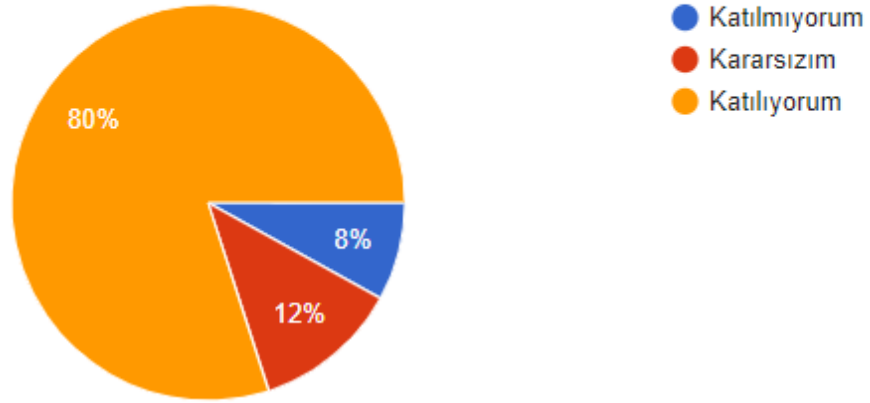
Müşteri memnuniyetinde artış olmuştur

49 responses

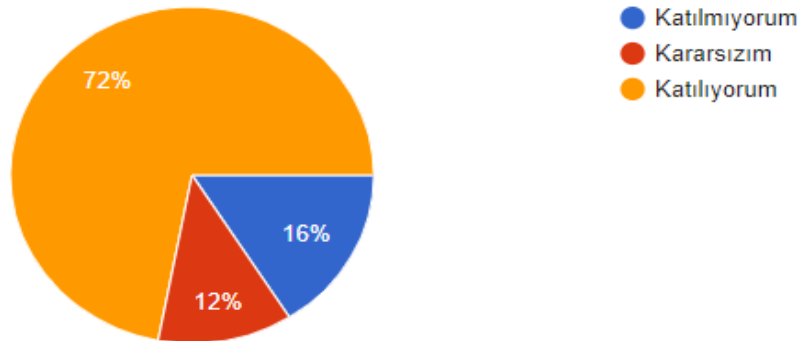
Firmanın ün ve şöhretinde artış olmuştur

50 responses

Mevcut ürün yelpazesinde yeni ürünlerin oranında artış olmuştur

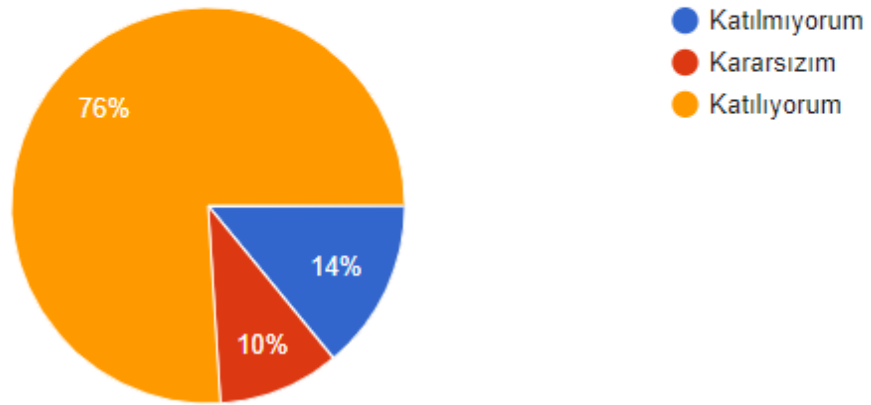
50 responses

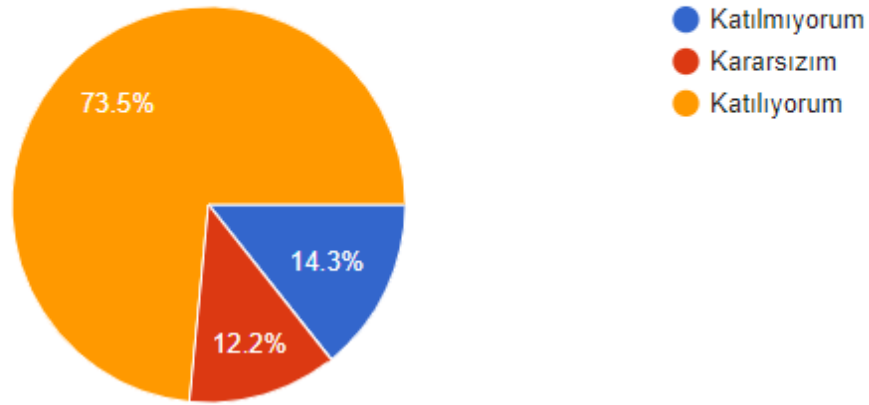
Yeni ürün ve hizmet projelerinin sayısında artış olmuştur

50 responses

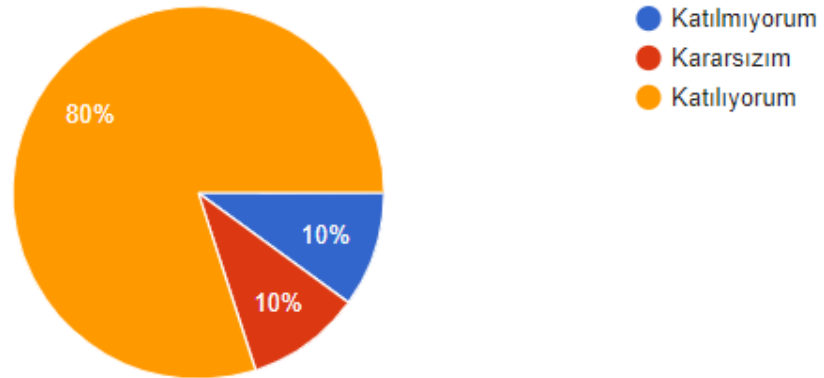
İş süreç ve yöntemlerine dair geliştirilen yeniliklerin sayısında artmıştır

49 responses

Geliştirilen yeni ürün ve hizmetlerin kalitesi artmıştır

50 responses

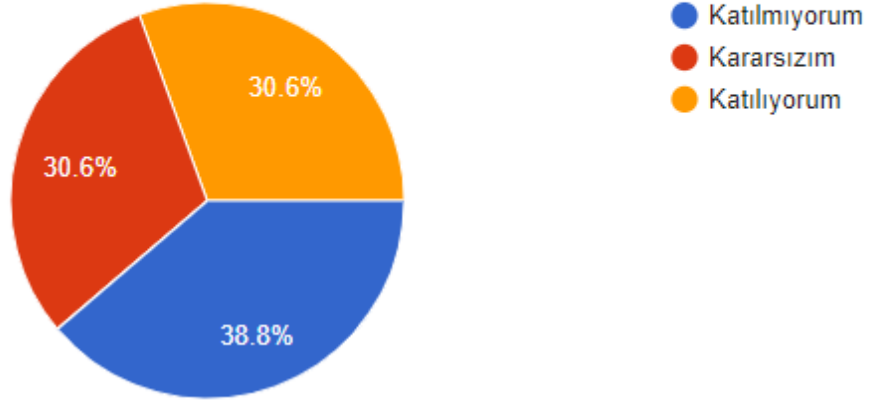

This project is funded by the European Union

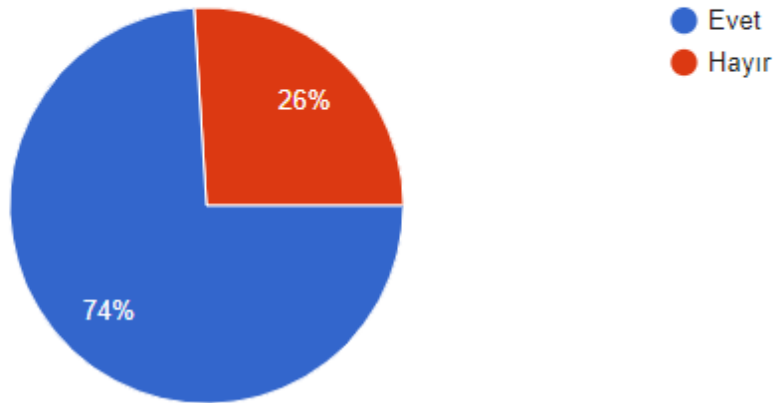
Patent alabilecek ya da patent alınmış yeniliklerin sayısı artmıştır

49 responses

1-)Firmanız aile şirketi mi? (Cevabınız Hayır ise lütfen 6. sorudan devam ediniz.)

50 responses

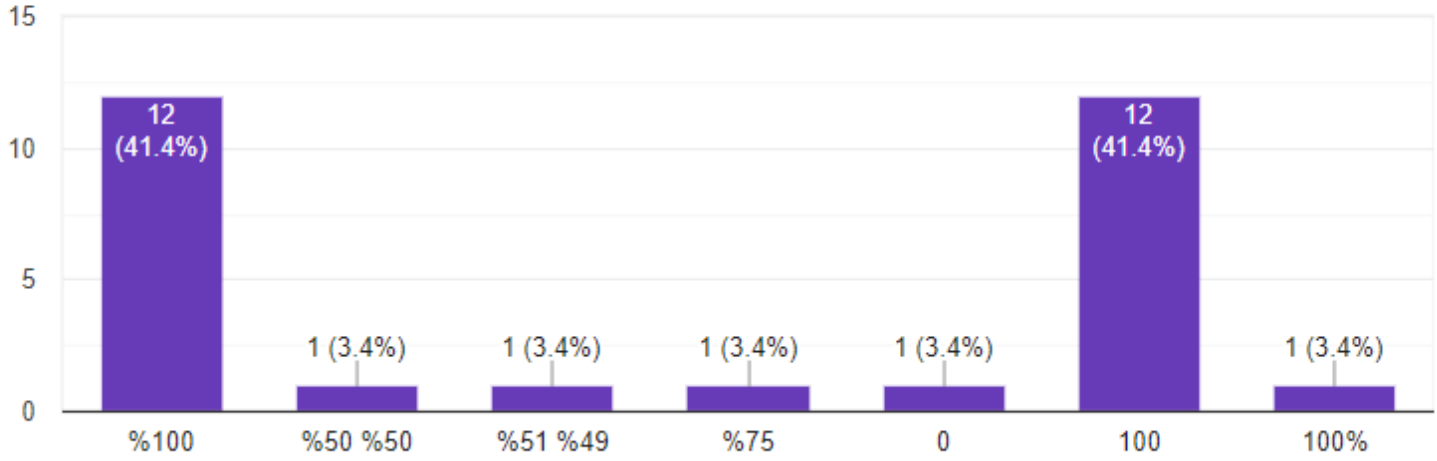

This project is funded by the European Union

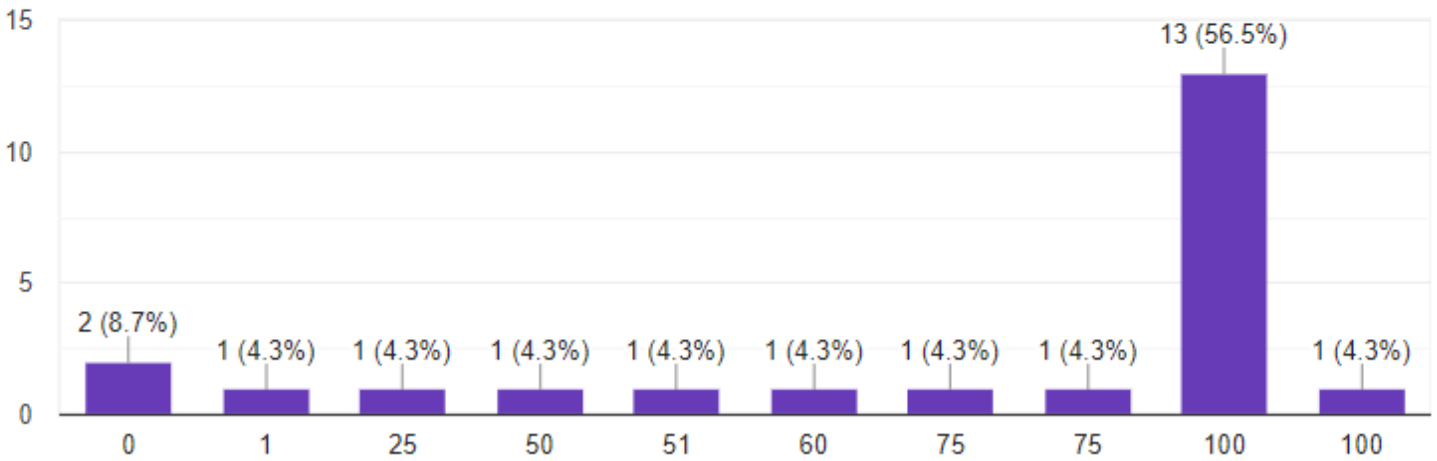
2-)Firmanızdaki aile mülkiyet oranı ne kadar (Yüzdelik olarak)?

29 responses

3-Firmanızın yönetim kurulundaki aile üyelerinin oranı ne kadardır (Yüzdelik olarak)?

23 responses

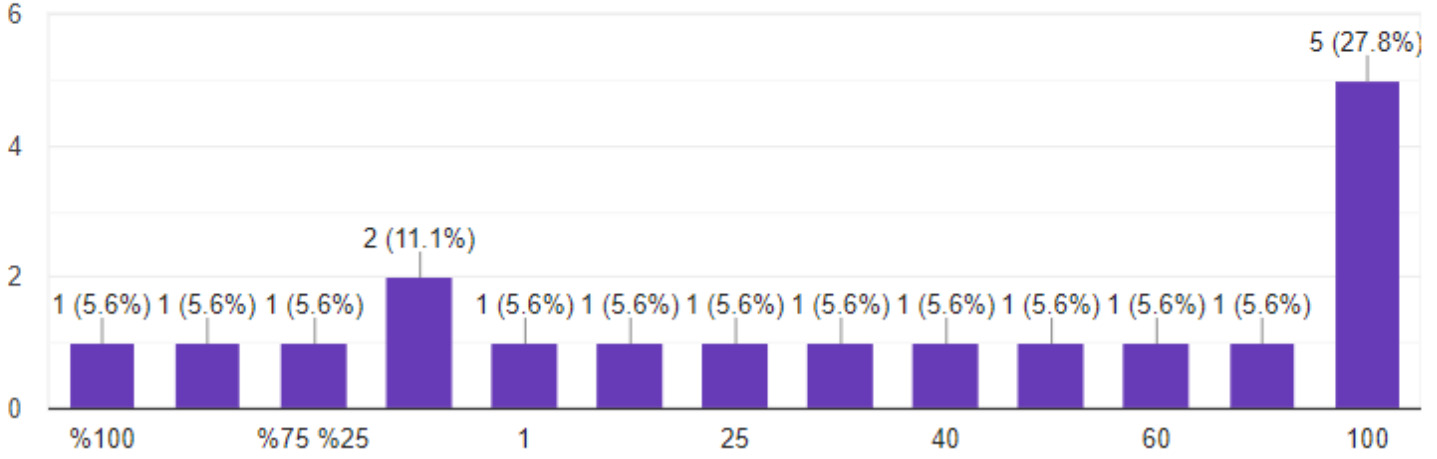

This project is funded by the European Union

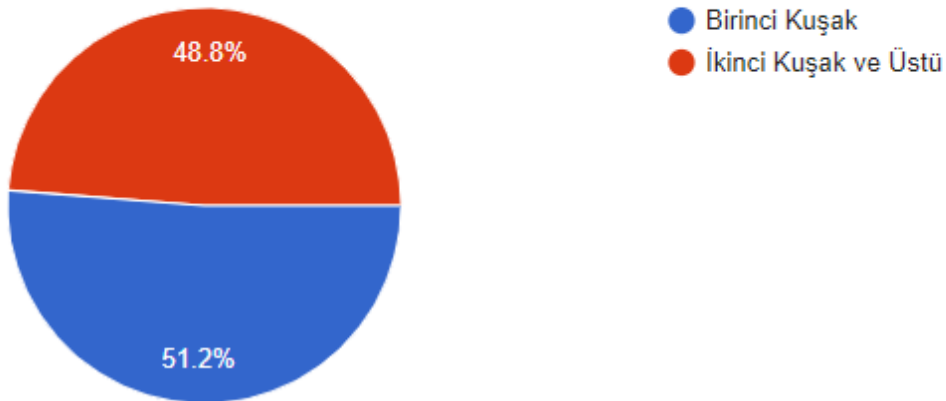
4-) Firmanızın yönetiminde bulunan aile üyelerinin oranı ne kadardır (Yüzdelik olarak)?

18 responses

5-)Firmanızın yönetimi hangi kuşak aile üyeleri tarafından yürütülmektedir?

41 responses

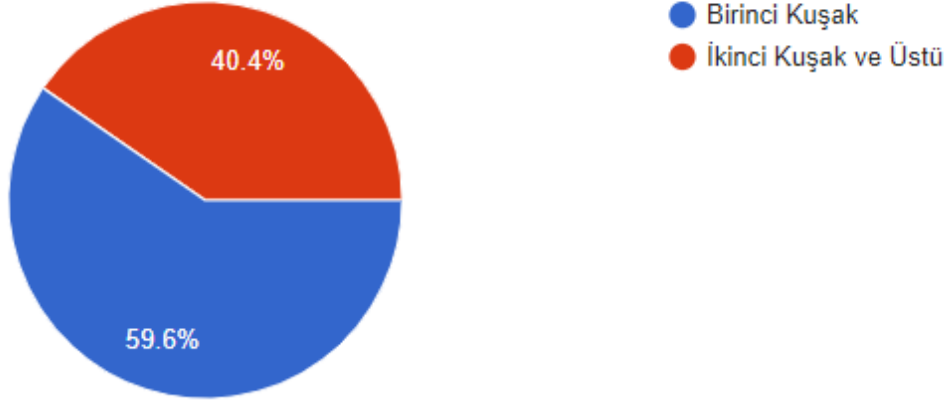

This project is funded by the European Union

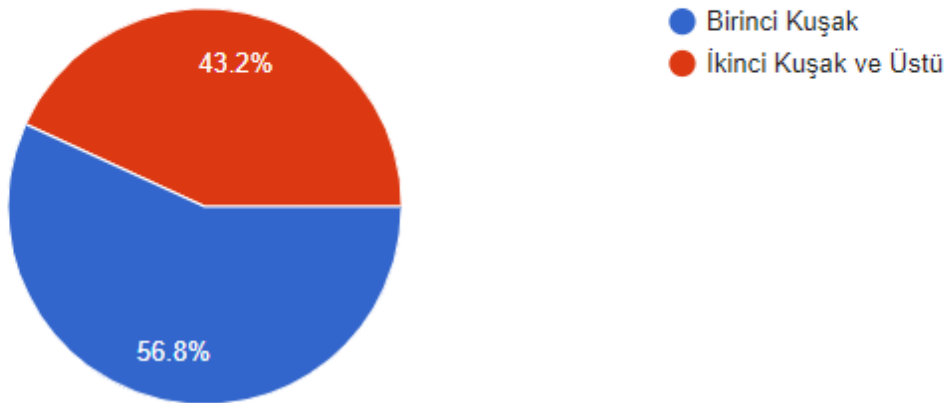
6-) Firmanızın mülkiyeti hangi kuşaktadır?

47 responses

7-) Firmanız hangi kuşakta uluslararası faaliyetlere başlamıştır?

44 responses

SONUÇ

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Eskişehir’de havacılığa ve raylı sistemler sektörlerine arz edilen önem bu alanda kurumsal ve teknik bir kapasite oluşmasını sağlamıştır. Aynı zamanda **uçak ve helikopter motoru, lokomotif**, parça üretimi, elektronik aksam gibi ana tedarikçiler ile birlikte yan sanayinin de gelişmesi hem Eskişehir hem ülkemiz açısından önemli bir ilerleme olmuştur. Sektörde faaliyet gösteren üretici firmaların işbirliklerinin ve uluslararasılaşma kabiliyetlerinin artırılması amacıyla 2011 yılında **Eskişehir Sanayi Odası**’nın öncülüğünde Eskişehir Havacılık Kümelenmesi (**ESAC**) ve Raylı Sistemler Kümelenmesi (RSC) kurulmuştur. ESAC ve RSC halen faaliyetlerine devam etmektedir.

Odamız tarafından Türkiye-AB İş Diyalogu Geliştirme Programı altında uygulanan ve Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Develop SMEs and Clusters by International Networking” başlıklı proje dahilinde özellikle havacılık ve raylı sistemler sektörlerinin ele alınmasının altında yatan gerekçe de söz konusu bu kapasite ve kabiliyettir.

Eskişehir havacılık sanayisi, toplam sanayi performansı içerisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Eskişehir’in 2017 yılında gerçekleşen 2,3 Milyar USD ihracat miktarı içerisinde havacılık sanayisi yaklaşık olarak **%15**’lik paya sahiptir. Bu oran için Türkiye’nin 2023 hedefinin **%3** olduğu düşünüldüğünde, ihraç edilen yüksek teknolojili ürünlerin Eskişehir’de sahip olduğu payın yüksekliği de açıkça görülebilmektedir. Başta ABD ve Avrupa Birliği olmak üzere yıllar itibarıyla geliştirilen ihracat ağının yanı sıra son yıllarda gündemde olan jet, helikopter ve insansız hava araçları için **milli motor** projelerinin de sektördeki iş hacmini hızlı bir şekilde artırması düşünülmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi, Eskişehir bölgesinde de bütünsel politikaların uygulanmasının olmazsa olmaz koşulu kamu politikalarının bu doğrultuda oluşturulmasına ve kamu teşvik programlarının özel desteğine gereklilik göstermektedir. Her ne kadar **SSB** ve diğer kamu kuruluşları eliyle uygulanan politika ve destekler söz konusuysa da bu uygulamaların sonuçlarının sıklıkla ölçülmesi, üst stratejilere göre gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi uygun olacaktır. Bölgedeki kurum ve kuruluş sayısının kritik ölçeğin üzerine çıkarılması; ana ve yan sanayi firma sayısının artırılması; bölgedeki kuruluşlar arasındaki iletişimin ve işbirliklerinin oluşturulması; bölgenin küresel ölçekte uzmanlaşması ve bilinirliğinin sağlanması kamu politikalarının uygulanmasına duyulan güven üzerine inşa edilecektir.

Özellikle 2023 yılı için tasarlanan Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisinde yer alan 10.000 Km yeni yüksek hızlı demiryolu hattının yapılması, 5.000 Km yeni konvansiyonel demiryolu hattının inşa edilmesi, trafik yoğunluğuna bağlı olarak belirlenecek öncelik sırasına göre mevcut ağın 800 Km’lik bölümünün çift hat haline getirilmesi ve belirlenecek öncelik sırasına göre 8.000 Km hat elektrikli hale getirilmesi, tüm hatların sinyalli hale getirilmesi için 8.000 Km’lik hattın sinyalizasyonunun tamamlanması, her yıl en az 500 Km mevcut demiryolu ağı yenilenerek standartlarının yükseltilmesi, Organize Sanayi Bölgeleri, fabrika, sanayi, liman vb. demiryolu bağlantılarının tamamlanması için 40 adet iltisak hattının inşa edilmesi, mevcut çeken ve çekilen araç parkının yenilenmesi için 180 YHT Seti, 300 Lokomotif, 120 EMU, 24 DMU, 8.000 vagon temin edilmesi gibi büyük yatırım planları sektörü önümüzdeki dönemde önemli ölçüde etkileyecektir.

Birkaç ana firma çevresinde gelişen sektörler, genel olarak yan sanayi ve tedarikçi yapısına sahiptir. Firmalarla yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarına göre, tanıtım ve pazarlama, sertifikasyon ve kalite belgesi eksikliği ihracatın önündeki en önemli engellerdir. Sektörde kullanılan birçok hammadde ve girdilerin sertifikasyon vb. sebeplerden dolayı yerli olarak üretilmemesi başlıca ithalat sebebi olarak dile getirilmektedir. Nitelikli işgücü yetersizliği ve firmalar arası çalışan geçişlerinin çok yoğun yaşanması insan kaynakları alanında yaşanan en ciddi sorunlar olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte, sektör dahilinde irdelenmesi gereken diğer bir önemli nokta ise, ihracat ve ithalat rakamları karşılaştırıldığında net katma değer in oransal olarak düşük seviyelerde kalmasıdır. Buradaki en önemli neden hammaddede dışarıya olan bağımlılık ve patent/lisans haklarından kaynaklıdır. Bu hususların belirli bir vizyon dahilinde ele alınması ve orta-uzun vadede sektördeki katma değer in içeride kalmasını sağlayacak politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Havacılık sektöründe özellikle ana sanayilerde hızlı bir konsolidasyon süreci yaşanmaktadır. Gelecekte büyük üreticilerin daha az sayıda ancak çok güçlü ana tedarikçilerle çalışacakları ve temel Ar-Ge - inovasyon süreçlerinin de bu tedarikçilerce karşılanmasının bekleneceği anlaşılmaktadır. Diğer önemli bir tespit ise ana sanayi ile tedarikçiler arasında risk paylaşımına dayanan bir ilişki ağı ve tedarik mimarisi yönündeki eğilimlerdir. Sektörde karşılaştığımız önemli kavramlardan biri 'parça' yerine '**sistem**' üretme tercihi, diğeri 'hiper-uzmanlaşmadır'.

Raylı sistemler birçok sektörün doğrudan ya da dolaylı bir şekilde ilişki içinde olduğu bir sektördür. Raylı sistemlerde mevcut üretim kabiliyetlerinin yanı sıra havacılık, otomotiv, makine, metal şekillendirme, kompozit, elektrik ve elektronik sektörlerinde elde edilen tecrübenin bu alana aktarılması sektörü hareketlendirecektir.

Raporda yerli ve milli üretim için çalışmalar yapan, markalaşma için çaba harcayan, ar-ge yapmak isteyen firmalara eğitim başta olmak üzere destek sağlanması ve devlet işlemlerinde kolaylıklar oluşturulması açıkça ifade edilmiştir. Üretimde ithalat kalemlerinin kamu ve özel sektör tarafından ivedilikle belirlenerek listelenmesi, bu listelemeyi yaparken ithalat yerine kullanılabileceklerin kamu, sanayi ve üniversitelerden oluşturulacak bir konsorsiyum ile tespit edilmesi tavsiye edilmiştir.

Eskişehir'deki sanayi ve diğer bileşenlerin üstünde durduğu konuların başında mesleki eğitim reform çalışmaları gelmektedir. Mesleki eğitim her yönüyle desteklenmesi gereken bir alandır. Hem işsiz gençlere hem de çalışanlara verilecek mesleki eğitimlere finansal ve vergisel avantajlar oluşturulması istenmiştir.

Yapılan görüşmelerde lojistik konusu da çok sık dile getirilmiştir. Bu bağlamda **Hasanbey** Lojistik Merkezinin etkin kullanılması, Lojistik Köy ile Eskişehir OSB arasında demiryolu hattının artık daha fazla vakit kaybetmeden yapılması ve Eskişehir'in limanlara bağlanmasını sağlayacak **Bursa-Gemlik** demiryolu hattının bir an önce hayata geçirilmesi vurgulanmıştır. Bununla birlikte kentin alternatif bölgelerinde **Yeni Nesil** İhtisas Organize/Endüstri Bölgelerinin kurulması tavsiye edilmiş, bunun özellikle yabancı yatırımcıların çekilmesi adına önemli bir adım olduğu belirtilmiştir.

This project is funded by the European Union

Havacılık sektörü yapısı gereği uluslararası, üst klasmana ait, aidiyetlik gerektiren ve geri dönüşleri uzun sürebilen bir özellik göstermektedir. Bir **değer zinciri** vardır. Bu zincirde ar-ge, tasarım, üretim, bakım-onarım gibi halkalar bulunmaktadır. Baktığımızda Eskişehir bu zincirin en zor halkası olan **imalat** kısmında yer almaktadır. Bu da esasında bir risk unsuru oluşturmaktadır. Çünkü havacılıkta sürekli bir ar-ge, mühendislik beslemesi gerekmekte, bu yatırımların da başa baş noktaları 10-12 yılları bulabilmektedir. Bu nedenle, dünya klasmanında yer alan sektör temsilcisi ana ve yan sanayi firmalara pozitif bir ayrımcılık uygulanmalıdır. Firmaların sadece imalatla kalmalarının önüne geçilmesi, zincirin katma değeri yüksek diğer halkalarına geçiş yapmaları sağlanmalıdır.

Tüm dünyada olduğu gibi, Eskişehir bölgesinde de bütünsel politikaların uygulanmasının olmazsa olmaz koşulu kamu politikalarının bu doğrultuda oluşturulmasına ve kamu teşvik programlarının özel desteğine ihtiyaç göstermektedir. Her ne kadar **TCDD** ve diğer kamu kuruluşları eliyle uygulanan politika ve destekler söz konusuysa da bu uygulamaların sonuçlarının sıklıkla ölçülmesi, üst stratejilere göre gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi uygun olacaktır. Bölgedeki kurum ve kuruluş sayısının kritik ölçeğin üzerine çıkarılması; ana ve yan sanayi firma sayısının artırılması; bölgedeki kuruluşlar arasındaki iletişimin ve işbirliklerinin oluşturulması; bölgenin küresel ölçekte uzmanlaşması ve bilinirliğinin sağlanması kamu politikalarının uygulanmasına duyulan güven üzerine inşa edilecektir.

Raporda yerli ve milli üretim için çalışmalar yapan, markalaşma için çaba harcayan, ar-ge yapmak isteyen firmalara eğitim başta olmak üzere destek sağlanması ve devlet işlemlerinde kolaylıklar oluşturulması açıkça ifade edilmiştir. Üretimde ithalat kalemlerinin kamu ve özel sektör tarafından ivedilikle belirlenerek listelenmesi, bu listelemeyi yaparken ithalat yerine kullanılabileceklerin kamu, sanayi ve üniversitelerden oluşturulacak bir konsorsiyum ile tespit edilmesi tavsiye edilmiştir.

Son söz olarak, Eskişehir sektör dahilinde makine parkı, insan kaynağı ve üretim kabiliyetleri açısından uluslararası standartlarda bir seviyeye sahiptir. Yıllar itibariyle Eskişehir sektörün önemli bir üretim üssü haline gelmiştir. Ancak şunu söylemek gerekir ki, havacılık ve raylı sistemler sektöründe damarlarında **finansal destek** dolaşmayan hiçbir yapı hayatta kalamaz.

Arz ederiz.

Eskişehir Sanayi Odası